

RADZIECKO-POLSKIE SYMPOZJUM NA TEMAT: „REWOLUCYJNE WIEZI
NARODÓW ROSJI I POLSKI W XIX I POCZĄTKACH XX WIEKU”

W dniach od 4 do 8 października 1966 r. odbyło się w Moskwie w Instytucie Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR sympozjum na temat rewolucyjnego współdziałania narodów Rosji i Polski w XIX i w początkach XX stulecia. W sesji uczestniczyli radzieccy badacze stosunków polsko-rosyjskich z licznych instytutów naukowych i wyższych uczelni Moskwy, Leningradu, Kijowa, Wilna i Lwowa, którzy przygotowali 31 referatów, z czego 26 zostało wygłoszonych. Naukę polską reprezentowało w spotkaniu moskiewskim ośmiu uczonych delegowanych przez Instytut Historii PAN, Uniwersytet Warszawski, Zakład Historii Partii przy Komitecie Centralnym PZPR i Instytut Zachodni. Wygłosili oni 6 referatów.

Z ramienia IZ udział w sympozjum brał doc. dr Władysław Markiewicz — dyrektor IZ, ponadto wygłoszony został i włączony do materiałów sesji referat T. S. Wróblewskiego — pracownika Zakładu Badań nad Kulturą Niemiec Współczesnych IZ pt. *Stosunki polsko-rosyjskie i polsko-radzieckie w świetle współczesnego zachodniemieckiego słowianoznawstwa*.

Problematyka sympozjum tylko w części odpowiadała zainteresowaniom badawczym IZ, który od pewnego czasu nastawia się przede wszystkim na badania czasów najnowszych. Jednak w dobie, kiedy coraz większe znaczenie przywiązuje się do integracji nauk, do rozwoju dyscyplin w pogranicza kilku specjalności i do racjonalnego podziału pracy w naukach humanistycznych, kontakty między przedstawicielami różnych dyscyplin historycznych stają się szczególnie ważne. Toteż z chwilą wydania drukiem — zgodnie z zamiarem organizatorów — materiałów sesji, tj. referatów i głosów w dyskusji, nawiasem mówiąc nader żywej i obfitującej w akcenty polemiczne, winny one stać się przedmiotem wnikliwych studiów.

W. M.

XI PLENARNE POSIEDZENIE POLSKO-CZECHOSŁOWACKIEJ KOMISJI
HISTORYCZNEJ

W dniu 11 X 1966 r. odbyło się w Katowicach XI plenarne posiedzenie Polsko-Czechosłowackiej Komisji Historycznej zorganizowane przez Instytut Historii PAN przy współdziałaniu Śląskiego Instytutu Naukowego. W posiedzeniu wzięło udział pięciu historyków z Czechosłowacji, reprezentujących instytuty naukowe Pragi i Opawy oraz większa grupa historyków polskich ze środowiska katowickiego, krakowskiego, warszawskiego, wrocławskiego i poznańskiego. Obrady zagał doc. dr Henryk Rechowicz ze Śląskiego Instytutu Naukowego, a prowadził je prof. dr Gerard Labuda z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Główny referat pt. *Międzynarodowe położenie Czechosłowacji w latach 1918—1938* wygłosiła prof. dr Vera Olivova z Pragi. Strona czechosłowacka przedstawiła ponadto trzy koreferaty: *Sytuacja wojskowa Czechosłowacji w dwudziestoleciu międzywojennym*, *Porównanie położenia Polski i Czechosłowacji przed II wojną światową* oraz *Stosunki polsko-czechosłowackie w czasie trwania II wojny*. Prof. dr Olivova przedstawiła w stosunkowo zwięzłej formie główne etapy rozwoju polityki mocarstw europejskich i pogarszającą się na tym tle sytuację polityczną Czechosłowacji.

Państwo to w przeciwieństwie do Polski cieszyło się ogromną życzliwością polityków francuskich i brytyjskich, którzy szczególnym zaufaniem darzyli — przez cały okres dwudziestolecia — kierownika polityki zagranicznej E. Beneša,

odgrywającego dzięki temu bardzo poważną rolę. Mocarstwa europejskie nie zamierzały jednak angażować się poważnie w powstrzymywanie coraz silniej akcentowanych roszczeń niemieckich wobec państw wschodniej Europy. Polityka koncesji wobec Niemiec doprowadziła też najpierw do zawarcia Paktu Czterech, a później, w warunkach wzrastającego oporu Polski, do Układu Monachijskiego. Te dwa etapy polityki mocarstw wobec Europy środkowej należałoby może mocniej podkreślić, niż to miało miejsce w referacie, co jednakże w niczym nie umniejsza zasług autorki znanej już z wielu interesujących publikacji naukowych.

Koreferaty przedstawione przez stronę czechosłowacką ujawniły pewne braki metodologiczne oraz rzeczowe, co wywołało ożywioną dyskusję. Strona polska przedstawiła dwa koreferaty. Dr Jerzy Kozeński z Instytutu Zachodniego w Poznaniu rozwinął w obszernej wypowiedzi sprawę walki mocarstw europejskich o wpływy w basenie naddunajskim. Znajdowała ona wyraz w formie projektowanych federacji, konfederacji i innych związków państw naddunajskich oraz unii obejmujących dwa lub trzy państwa. W zależności od inicjatora związku te osłabiałyby lub wzmacniały pozycję Czechosłowacji. Wszystkie projekty pokrzyżowała polityka III Rzeszy zmieniając od marca 1938 r. mapę Europy środkowej.

Doc. dr Stefania Stanisławska z Wyższej Szkoły Nauk Społecznych podjęła w swoim koreferacie dyskusję metodologiczną w związku z wypowiedzią gościa z Czechosłowacji — J. Valenty, zajmującego się problematyką stosunków polsko-czechosłowackich. Ze strony polskiej zabierał ponadto głos prof. dr Henryk Batowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego, podnosząc walory polityczne E. Beneša oraz prostując pewne nieścisłości zawarte w referacie doc. Olivovej, ocenionym zresztą bardzo wysoko. Istotna była także wypowiedź dra W. Balceraka z Instytutu Historii PAN, podejmująca nie wyeksploatowaną jeszcze w historiografii tematykę stosunków polsko-czechosłowackich w pierwszym okresie dwudziestolecia międzywojennego, zanim minister J. Beck nadał im swoisty charakter. Zarówno Balcerak, jak Stanisławska zgodni byli co do tego, że pierwsze dziesięciolecie odzyskanej niepodległości charakteryzowało się obojętnym stanowiskiem Pragi wobec polskich kłopotów granicznych.

Interesujące merytorycznie, często polemiczne, były dalsze głosy w dyskusji polskich historyków: dra J. Zgórniaka, dra J. Lewandowskiego i doc. dra J. Buszki.

Owocne obrady zostały podsumowane przez prof. Olivovą oraz przez przewodniczącego posiedzenia prof. Labudę. W podsumowaniach zwrócono główną uwagę na problemy metodologiczne, gdyż dobrze opanowana metodologia pozwala na tworzenie właściwego obrazu przeszłości nawet w sytuacji, gdy nie wszystkie szczegóły dały się odtworzyć na podstawie badań materiałowych.

J. K.

POSIEDZENIE RADY NAUKOWEJ INSTYTUTU ŚLĄSKIEGO W OPOLU

W dniu 20 X 1966 r. odbyło się w Instytucie Śląskim w Opolu posiedzenie nowo powołanej przez Polską Akademię Nauk Rady Naukowej. W skład Rady, zatwierdzonej przez Sekretariat Naukowy Wydziału I PAN, wchodzi: przewodniczący — prof. dr Stanisław Rospond oraz członkowie — doc. dr Józef Góralczyk, prof. dr Maurycy Horn, prof. dr Alfred Jahn, doc. dr Józef Kokot, doc. dr Roman Lutman, prof. dr Józef Madeja, prof. dr Władysław Markiewicz, doc. dr Teodor Musioł, prof. dr Józef Popkiewicz, prof. dr Kazimierz Popiołek, prof. dr Ludwik Straszewicz, prof. dr Seweryn Wyślouch.

Na swym pierwszym posiedzeniu, w którym uczestniczył również zastępca Sekretarza Wydziału Nauk Społecznych PAN, prof. dr Tadeusz Cieślak i członek